

КОРИФЕЇ МИКОЛИ СМОЛЕНЧУКА

До 95-річчя від дня народження талановитого письменника, педагога, ученого-корифезнавця, краєзнавця, фольклориста Миколи Кузьмовича Смоленчука науковці літературно-меморіального музею І.К. Карпенка-Карого підготували віртуальну виставку «Микола Смоленчук – дослідник і популяризатор творчого надбання корифеїв українського театру».

Народився Микола Смоленчук 3 липня 1927 року у Бобринці на Кіровоградщині. Тому самому Бобринці, де в 60-х роках XIX ст. жили і творили фундатори українського театру Марко Кропивницький та Іван Тобілевич. Цей факт мав не останнє значення для творчості майбутнього письменника. Підлітком зазнав страхіть ряду фашистських концентраційних, а згодом і радянських фільтраційних таборів. Далі - навчання у Бобринецькому сільгосптехнікумі та на філфаці Кіровоградського педінституту, учителювання на Кіровоградщині та Черкащині, вступ до Спілки письменників (за рекомендацією самого Максима Рильського!), захист кандидатської, робота в Кіровоградському та Луцькому педінститутах.

І хто знає, як, склалася б літературна та педагогічна доля Миколи Кузьмовича, якби не пред'явлене йому звинувачення в «буржуазному націоналізмі» (1972), переслідування у зв'язку з цим, вилучення з активного громадського та літературного життя, що тривало цілих півтора десятиліття! Та попри усі випробування, М. Смоленчук не втрачав оптимізму і невтомно працював.

Внесок Смоленчука в історію літератури краю, театрознавство, краєзнавство є просто неоціненним. Його краєзнавчі розвідки і нариси, чимало з хрестоматійних нині істин (біографії, витоки особистості, творчість М. Кропивницького, І. Тобілевича [Карпенка-Карого], багатьох інших корифеїв українського театру, чия доля пов'язана з нашим краєм, як і відомості про становлення українського театру корифеїв,) вперше були введені до наукового обігу саме ним.

М. Смоленчук був фундатором музею М. Кропивницького в Бобринці (1959). Доклав чимало зусиль, щоб зберегти в Кіровограді меморіальний будинок Марка Лукича на колишній Болотяній вулиці (нині – меморіальний музей Марка Кропивницького). У 1962 його виходить перша книга, присвячена М. Кропивницькому «Степи полинові», у 1969 році – біографічний роман про життя Марка Кропивницького «Ой літав орел».

Один із найцікавіших і значимих моментів у біографії Смоленчука як дослідника – листування із сином Марка Кропивницького Володимиром, яке почалося у 1959 році і тривало до 1973-го включно. Микола Кузьмович мав щасливу нагоду машинописи своїх

творів і наукових праць, присвячених Кропивницькому, для зауважень надсилати його сину. Нині ці 43 листи зберігаються у міському літературно-меморіальному музеї І.К. Карпенка-Карого.

Опікувався М. Смоленчук і долею «Хутора Надія». Багато років товаришував з директором заповідника, онуком І.К. Карпенка-Карого Андрієм Юрійовичем Тобілевичем.

Микола Кузьмович доклад чимало зусиль, щоб зберегти в Кіровограді меморіальний будинок родини Тобілевичів на колишній Знаменській вулиці, був ініціатором створення музею І.К. Карпенка-Карого у цьому приміщенні.

Невтомний трудівник разом із студентами, членами гуртка по вивченню творчості І. Карпенка-Карого, у середині 1980-х років проводив розкопки на колишньому подвір'ї Тобілевичів, намагаючись знайти сімейний архів та заборонену літературу з бібліотеки Івана Карповича, сховані напередодні його заслання. Гуртківці розшукали в обласному архіві документи на придбання будинку батьком І. Тобілевича.

Микола Кузьмович не дожив до відкриття у 1995 році музею у будинку Тобілевичів лише два роки. Але його зусилля, праця по збереженню пам'ятки нашого краю не зникли безслідно. Вже 26 років у місті працює літературно-меморіальний музей І.К. Карпенка-Карого, науковцями якого ведеться робота по збиранню та збереженню літературного надбання краю. У фондах музею зберігається архів М. Смоленчука, переданий його вдовою Нінель Михайлівною. Особливо цікавим є рукописний план упорядкування музейних кімнат та садиби, розроблений Миколою Кузьмовичем.

Новостворена віртуальна виставка – данина шани і пам'яті нашому славному земляку за добрий слід на Землі. За спогадами рідних, М. Смоленчук «... постійно висловлював бажання зробити для людей щось велике, красиве і вічне». Сьогодні можна сказати цілком впевнено: це йому вдалося.

Ознайомитися з виставкою можна за посиланням:

http://www.karpenkokarymuseum.kr.ua/kar242_u.html

Тетяна Ревва, науковець музею

Опубліковано:

газета «Народне слово»,
№ 21 від 07.07.2022

«Наше місто і село»,
№ 28 від 14.07.2022